

Handläggare
Britt Lundkvist
Telefon: 08-50825294

Till
Socialnämnden
2023-05-23

Remiss av Betänkandet En ny ordning för asylsökandes boende (SOU 2022:64)

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2023/473

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat betänkandet En ny ordning för asylsökandes boende till Socialnämnden för yttrande. Betänkandet innehåller förslag till åtgärder för att fler asylsökande ska bo på Migrationsverkets boenden. Det föreslås att alla asylsökande ska tilldelas en plats på asylboende och att boendet är ett villkor för att få dagersättning och särskilt bidrag. Migrationsverket får också en lagreglerad rätt att kunna kontrollera var asylsökanden bor. En skyldighet för asylsökande att delta i samhällsintroduktion, införs. Förslaget omfattar även sanktionsmöjligheter vid misskötsamhet på Migrationsverkets boenden. Lagändringarna föreslås träda i kraft 1 april 2024.

Betänkandet omfattar förslag som enbart rör asylsökningsprocessen vilket faller under Migrationsverkets ansvar. Staden påverkas indirekt i och med att staden har ett ansvar att ta emot nyanlända, dvs. personer som fått uppehållstillstånd.

Förslaget innebär troligen att fler nyanlända kommer att kommunanvisas. Det blir då möjligt för socialförvaltningens verksamhet, Intro Stockholm, att nå en betydligt större del av de nyanlända med samhällsinformation och introduktion för nyanlända vilket är positivt. Dock kan det innebära ökade kostnader för att täcka en resursförstärkning vid Intro Stockholm. Om kommuntalet för Stockholm skulle höjas med anledning av detta kommer det innebära att staden behöver anskaffa fler bostäder vilket är förenat med betydande kostnader.

Förslaget om den villkorade dagersättningen kan behöva utredas och förtydligas ytterligare. Särskilt när det gäller vilka konsekvenser en minskning av en redan låg dagersättning, får för barnen i en familj där föräldrarna väljer egen bosättning alternativt har misskött sitt asylboende.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat betänkandet *En ny ordning för asylsökandes boende* (SOU 2022:64) till Socialnämnden för yttrande. Remisstiden går ut 2023-05-23. Ärendet har även remitterats till Stadsledningskontoret.

Ärendet

Remissen i korthet

Regeringens utredningsuppdrag återfinns i kommittédirektiv 2021:71 samt i tilläggsdirektivet 2022:16. Utredningens uppdrag inför detta delbetänkande har bestått av tre delar:

1. att föreslå åtgärder för att fler asylsökande ska bo på Migrationsverkets boenden,
2. att föreslå en skyldighet för asylsökande att delta i den samhällsintroduktion som anordnas av Migrationsverket samt att
3. analysera behovet av sanktionsmöjligheter vid misskötsamhet på Migrationsverkets boenden.

Utredningens förslag inom ramen för del 1:

- Alla asylsökande ska tilldelas en plats på asylboende
- Boende på asylboende som villkor för dagersättning och särskilt bidrag
- Boende på asylboende som villkor för undantag från kravet på arbetstillstånd
- Undantag från villkoren i särskilda situationer
- Kontroll av asylsökande på asylboende
- Kontroll av adresser för asylsökande som inte bor på asylboende
- Kompletterande åtgärder för att fler ska bo på asylboende

Utredningens förslag inom ramen för del 2:

- Ett lagreglerat uppdrag att anordna samhällsintroduktion
- En lagreglerad skyldighet att delta i samhällsintroduktion för asylsökande
- Deltagande i samhällsintroduktion som villkor för undantag från kravet på arbetstillstånd

Utredningens förslag inom ramen för del 3:

- Skötsamhet som villkor för dagersättning
- Andra åtgärder vid misskötsamhet på asylboenden

Stadens ansvar för nyanlända

Staden har i dagsläget inget ansvar för asylsökande då detta ansvar helt faller på Migrationsverket. Däremot har staden ett ansvar att ta emot nyanlända. Nyanlända är de personer som har varit asylsökande (eller har kommit hit som anhöriga till en person som fått uppehållstillstånd av asylskäl) och fått uppehållstillstånd. Migrationsverket anvisar dessa personer till Stockholm för bosättning enligt Bosättningslagen. Det är Länsstyrelsen som beslutar om ett kommuntal per år, dvs. det antal nyanlända som Stockholm förväntas ta emot för bosättning. År 2022 var kommunalet för Stockholm 664 personer och för år 2023 är det 307 personer.

Enligt uppdrag från Kommunfullmäktige (2016-09-26) är det Stiftelsen Hotellhem i Stockholm och Socialnämnden som ska tillhandahålla genomgångsbostäder för nyanlända i Stockholms stad under etableringstiden (24-36 mån). Etableringstiden är den tid som den nyanlända omfattas av Arbetsförmedlingens etableringsprogram.

Det är socialförvaltningens verksamhet *Intro Stockholm* som, utöver att möjliggöra bosättning för nyanlända, även har i uppdrag att erbjuda samhällsinformation och introduktion. Syftet är att skapa goda förutsättningar för de nyanlända att snabbt etablera sig i Stockholm. Intro Stockholm prövar också rätten till initialt ekonomiskt bistånd i avvaktan etableringsersättning. Vid Intro Stockholm arbetar socialsekreterare och samhällsvägledare.

I uppdraget ingår att bosätta fem grupper av nyanlända.

- *Flyktingar som har bott på asylboende (ABO)*
En person/familj som under asyltiden (cirka två år) vistats i Migrationsverkets asylboende och nu har fått uppehållstillstånd.
- *Flyktingar som är egenbosatta (EBO)*
En person/familj som på egen hand ordnat ett boende under asyltiden och nu har fått uppehållstillstånd.
- *Kvotflyktingar*
En person/familj som anländer direkt till en kommun från ett flyktingläger i samband med att uppehållstillstånd beviljas. Det är FNs flyktingorgan UNHCR som föreslår vilka personer som ska prövas för vidarebosättning till Sverige. Migrationsverket prövar varje person utifrån svensk lag och ger dem som bedöms vara flyktingar permanent uppehållstillstånd.
- *Flyktingar som har anknytning*
Flyktingar som har en anknytning till flyktingar i grupperna ABO, EBO eller kvotflyktingar.

- *Personer som har uppehållstillstånd enligt massflyktsdirektivet.* Från och med 1 juli 2022 kan Migrationsverket anvisa en kommun att ordna boende för personer med uppehållstillstånd med tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet. Kommunen ges då behörighet att anordna boende för de personer som anvisas till kommunen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom socialtjänstavdelningen.

Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 17 maj 2023. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 17 maj 2023.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Betänkandet *En ny ordning för asylsökandes boende* omfattar förslag som enbart rör asylsökningens processen vilket faller under Migrationsverkets ansvar. Staden har i dagsläget inget ansvar för asylsökande och berörs därför inte direkt av föreslagna förändringar. Generellt anser förvaltningen att om förslaget innebär att tiden för asylprocessen kortas ner så kommer det att gagna samtliga inblandade parter, inte minst de asylsökande och då särskilt barnen.

Däremot har staden ett ansvar att ta emot nyanlända, det vill säga personer som har fått uppehållstillstånd. Det är socialförvaltningens verksamhet *Intro Stockholm* som har uppdraget att möjliggöra bosättning för nyanlända, erbjuda introduktion och samhällsinformation samt pröva rätten till initialt ekonomiskt bistånd i avvaktan etableringsersättning. Med utgångspunkt från ovanstående kan socialförvaltningen komma att påverkas indirekt av föreslagna förändringar i betänkandet.

Fler ABO och färre EBO

Föreslagna förändringar kommer troligen innebära att fler nyanlända blir ABO (som bott på asylboende) och därmed kommunanvisas och betydligt färre kommer att tillhöra gruppen EBO (egen bosatta). För Intro Stockholm är detta positivt då det blir möjligt att nå i stort sett alla nyanlända och kunna erbjuda bosättning, introduktion och samhällsinformation. Det innebär att alla nyanlända i staden får ett likvärdigt mottagande. Det skulle också innebära en minskad risk för att barn lever i osäkra boendeförhållanden och att skolgången inte upprätthålls. I dagsläget har Intro Stockholm svårt att nå ut till alla nyanlända som är egen bosatta då man inte alltid känner till vilka de är eller var de bor. Dock kan förslagets konsekvens innebära ökade kostnader för att täcka en resursförstärkning i form av fler medarbetare vid Intro Stockholm.

Obligatorisk samhällsintroduktion

Att Migrationsverket får ett uppdrag att anordna samhällsintroduktion och att deltagandet för den asylsökande blir obligatoriskt ses som positivt. Ju tidigare samhällsintroduktionen ges till den asylsökande, desto enklare blir det att ta till sig den fortsatta introduktionen för nyanlända vilket i sin tur kan underlätta integrationen.

Villkor och sanktioner

Med utgångspunkt från stadens socialtjänsts perspektiv i stort kan förslaget behöva utredas och förtydligas ytterligare. Om en asylsökande väljer egen boställning alternativt missköter sitt asylboende kan dagersättningen komma att minska i olika etapper. Den nuvarande LMA-ersättningen (på boenden där mat inte ingår) är 61 kr/dag och person för vuxna som delar hushållskostnader samt olika ersättningsbelopp för barn i olika åldrar. Förutom mat ska dagersättningen räckas till kläder och skor, sjukvård, medicin, tandvård samt fritidsaktiviteter. För en familj med två vuxna och två barn 3 och 6 år uppgår LMA-ersättningen till 6 060 kr/mån. Som exempel kan detta jämföras med normen för försörjningsstöd i Stockholms stad, som för samma familjestorlek uppgår till 13 404 kr/mån. Det är angeläget att utreda vilka konsekvenser en minskning av en redan låg dagersättning, får för barnen i en familj där föräldrarna väljer egen boställning alternativt har misskött sitt asylboende.

En konsekvens av en reducerad dagersättning kan bli att asylsökande i större utsträckning vänder sig till ordinarie socialtjänst trots att personer som uppbär LMA-ersättning enligt Lagen om mottagande av asylsökande regelverket (LMA) inte har rätt till ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen. I Stockholms stads riktlinjer för handläggningen av ekonomiskt bistånd framgår att denna grupp, trots avsaknad av rätt till bistånd, efter en individuell bedömning med stöd av 4 kap 2 § SoL kan beviljas bistånd för att undvika nöd. Till exempel kan nödbiståndet handla om matpengar. Biståndet beviljas i sådana fall för att undvika en akut nödsituation i enlighet med kommunens yttersta ansvar. Kommunens yttersta ansvar kvarstår så länge personen vistas i kommunen och inte får sitt behov tillgodosett på annat sätt. Det skulle bli bekymmersamt om de asylsökande som eventuellt får en reducerad dagersättning måste förlita sig på att kommunen, under hela asyltiden, beviljar ett nödbistånd.

Behov av fler boenden

Enligt utredningen har andelen asylsökande som bor i eget boende (EBO) varit mellan 50 och 60 procent under de senaste fyra åren. Utredningen bedömer att förslagen kommer att leda till att omkring 85 procent av alla asylsökande bor på asylboende. Om kommuntalet

för Stockholm skulle höjas med anledning av detta kommer det innebära att staden behöver anskaffa fler bostäder vilket är förenat med betydande kostnader.

Eventuell begäran om kommunal drift av asylboenden

Utredningens förslag innebär att Migrationsverket kommer att behöva utöka sitt boendebestand avsevärt. Det kan i förlängningen innebära att Migrationsverket begär att få lägga ut driften av ett antal asylboenden till exempelvis Stockholm. Konsekvenserna av en sådan begäran bör i så fall utredas vidare. Inte minst utifrån vad utredningens förslag om kontroller av asylsökanden på asylboenden och möjligheten till kontroll av utrymmen, skulle innebära.

Förvaltningen föreslår att Socialnämnden godkänner detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Veronica Wolgast Carstorp
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Anna Mattsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilaga

1. Remiss Betänkandet En ny ordning för asylsökandes boende (SOU 2022:64)

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Wolgast Carstorp, Socialdirektör	2023-05-12
Anna Mattsson, Avdelningschef	2023-05-11